

เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี **ชุดความรู้ การพัฒนาที่ดิน**
และเทคโนโลยี

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การจัดทำเขตพัฒนาที่ดิน

ทรัพยากรดินและน้ำ เป็นปัจจัยพื้นฐานของการผลิตภาคเกษตร แต่ปัจจุบันทรัพยากรเหล่านี้เสื่อมโทรมลงทุกวัน สาเหตุหนึ่งเกิดจากการใช้พื้นที่ทำการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และขาดการพัฒนาฟื้นฟูดินและน้ำอย่างถูกวิธี อีกทั้งยังปัญหาเกี่ยวกับสภาพดิน ไม่ว่าจะเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินกรด หรือแม้กระทั่งดินในพื้นที่สูงที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งสิ้น

สภาพปัญหาแต่ละแห่งแต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ และตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้น เพื่อให้การแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดและเหมาะสม **กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** จึงได้จัดทำ **“โครงการเขตพัฒนาที่ดิน”** ขึ้นมา

เขตพัฒนาที่ดิน หมายถึง พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยที่ได้รับการคัดเลือกให้พัฒนา โดยการบูรณาการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น การสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน และฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาทางการเกษตร มุ่งหวังให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตลอดจนเป็นพื้นที่สาธิตการพัฒนาที่ดินอย่างเป็นระบบ

โดยกรมพัฒนาที่ดินให้ **สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด** คัดเลือกพื้นที่ทำการเกษตรที่ประสบปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่ขึ้นมาอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง/ปี สำหรับประกาศให้เป็น **เขตพัฒนาที่ดิน** ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาที่ดินแล้วจะมีการจัดตั้ง **คณะกรรมการบริหารเขตพัฒนาที่ดิน** ที่มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขตเป็นประธาน **คณะกรรมการพัฒนาที่ดินระดับจังหวัด** มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และ **คณะทำงานพัฒนาที่ดินระดับอำเภอ** มีนายอำเภอเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดจะทำหน้าที่ในการประชุมหารือร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อจัดทำเป็นแผนงานพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานพัฒนาอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการงาน ตลอดจนมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

กรมพัฒนาที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

www.ddd.go.th

ร่วมพลิกฟื้น ดินชีวิต ดินความอุดมสมบูรณ์ ใ้กับดิน

การจัดทำเขตพัฒนาที่ดิน

รูปแบบการดำเนินงาน เริ่มจาก **1.การเตรียมข้อมูลก่อนดำเนินการ** โดยเจ้าหน้าที่จะเข้าสำรวจข้อมูลสภาพพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน ทั้งเรื่องที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพดิน น้ำ และป่าไม้ ภาวะเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดิน ฯลฯ เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการจัดการและแก้ไข รวมถึงวางแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

2.การวิเคราะห์ปัญหา เจ้าหน้าที่จะร่วมกับเกษตรกรวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ เพื่อกำหนดเป็นแผนงานต่อไป

เมื่อได้ทราบข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของเขตพัฒนาที่ดินแล้ว ขั้นตอนที่ **3.การจัดทำแผนปฏิบัติการ** จะแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ **กิจกรรมทั่วไปที่สามารถดำเนินการได้ในทุกเขตพัฒนาที่ดิน** เช่น การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร การรณรงค์งดเผาฟางและตอซังพืช จัดทำศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การอบรมหมอดินอาสา การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น ส่วน**กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมเฉพาะจุดที่จะทำการสาธิตเพื่อการขยายผล ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และปัญหาแต่ละแห่ง** เช่น การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูง ที่ดอน หรือพื้นที่ลุ่มจะมีลักษณะแตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังมีแปลงสาธิตปลูกพืชรูปแบบต่างๆ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานทุกขั้นตอน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารและคณะทำงานเขตพัฒนาที่ดินทุกระดับ และมีการติดตามผลเป็นระยะสำหรับระยะเวลาดำเนินการในแต่ละแห่งจะอยู่ระหว่าง 3-5 ปี ตามขนาดของสภาพปัญหาในพื้นที่

เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินนอกจากจะได้รับบริการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้แล้ว **ยังจะได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น** ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์สูงสุด นำมาซึ่งรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

ดังนั้น **เขตพัฒนาที่ดิน** จึงเป็นจุดเรียนรู้และแปลงสาธิตด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีขนาดใหญ่และเป็นระบบมากที่สุด ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กล่าวคือในพื้นที่ต้นน้ำก็ต้องรักษาพื้นที่ป่าไม้สำหรับเป็นแหล่งน้ำต้นทุน **กรมพัฒนาที่ดินจะนำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเข้าไปช่วยป้องกันปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน** เมื่อน้ำไหลลงมากก็จะวางแผนการกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ ส่วนพื้นที่เกษตรที่มีปัญหาดินนั้นจะนำเทคโนโลยีของกรมฯ เข้าไปปรับปรุงให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ พร้อมกันนี้จะส่งเสริมการทำเกษตรอย่างถูกวิธี และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้กับเกษตรกร ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรดินเพื่อทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน
ศูนย์ปฏิบัติการ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

- สถานีพัฒนาที่ดินที่ตั้งในจังหวัดใกล้บ้าน
- สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12
- กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900 โทร 0-2579-8515, 0-2579-2874

หรือที่